

EXAMENSARBETE
GRUNDNIVÅ
Hösten 2011
Sektionen för Hälsa och Samhälle
Sjuksköterskeprogrammet
Omvårdnad 15 Hp

Djur som en del i omvårdnad

- En litteraturstudie

Författare

Fia Jirback

Malin Olsson

Handledare

Marie Rask

Examinator

Lars Axelsson

Högskolan Kristianstad | www.hkr.se

Djur som en del i omvårdnad

En litteraturstudie

Författare: Fia Jirback & Malin Olsson

Handledare: Marie Rask

Litteraturstudie

2012-01-20

Sammanfattning

Bakgrund: Äldre på boende idag kan känna att de saknar sociala interaktioner med vårdpersonal, familj eller vänner. För att uppleva god livskvalitet krävs bland annat trygghet, sociala interaktioner och aktiviteter. Djur kan användas som behandlingsmetod i vården i form av Animal-Assisted Activity (AAA) och Animal-Assisted Therapy (AAT). **Syfte:** Syftet med litteraturstudien var att belysa sällskapsdjurs betydelse för äldres livskvalitet på äldreboende. **Metod:** Studien har genomförts som en allmän litteraturstudie. Datainsamlingen har gjorts i databaser och med manuella sökningar. **Resultat:** I samband med djurinterventionen aktiverade vårdtagarna sina kroppar och blev mer rörliga. Positiva förändringar av sömnrutiner och aptit observerades också. Djurens närvaro påverkade vårdtagarnas känslor men även deras kognition, vilket gjorde att gamla minnen om egna djur återkom. De äldre samtalande mer med varandra och uppvisade ett förbättrat socialt beteende. **Diskussion:** Tre fynd diskuteras: vårdtagarnas fysiska aktivering, känslor och sociala interaktioner samt varför de boende påverkas av djurinterventioner. **Slutsats:** Djurinterventioner visade sig ge en positiv påverkan på livskvaliteten hos en del äldre på äldreboende och är något som skulle kunna användas mer i vården.

Nyckelord: djur, livskvalitet, äldre, äldreboende

Animals as a part of nursing

A literature review

Author: Fia Jirback & Malin Olsson

Supervisor: Marie Rask

Literature review

2012-01-20

Abstract

Introduction: Elderly residents today may feel that they lack social interactions with health professionals, family or friends. To experience good quality of life requires for example security, social interactions and activities. Animals can be used as treatment in health care in the form of Animal-Assisted Activity (AAA) and Animal-Assisted Therapy (AAT). **Aim:** The aim of this literature review was to elucidate pets' importance for older people's quality of life in nursing homes. **Method:** The study was conducted as a general literature review. Data collection has been made in databases and with manual searches. **Results:** When using animal interventions the residents activated their body and became more mobile. Positive changes in sleep routines and appetite were also observed. The animals' presence affected residents' feelings but also their cognition, which made old memories of their own animals return. The elderly talked more to each other and showed improved social behaviour. **Discussion:** Three findings are discussed: residents' physical activation, emotions and social interactions, and why residents are affected by animal interventions. **Conclusion:** Animal interventions were found to have a positive impact on quality of life for some elderly in nursing homes and are something that could be used more in healthcare.

Keywords: animal, elderly, nursing home, quality of life

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

BAKGRUND	5
SYFTE	7
METOD	7
Design	7
Urval.....	8
Genomförande av analys.....	8
Etiska överväganden och undersökningens betydelse	9
RESULTAT	9
Djurs påverkan på äldres fysiska situation	9
Djurs påverkan på äldres psykiska tillstånd.....	10
Djurs påverkan på äldres sociala tillvaro	12
DISKUSSION	14
Metoddiskussion	14
Resultatdiskussion.....	15
SLUTSATS	19

Bilaga 1 Sökschema för datorbaserad litteratursökning

Bilaga 2 Granskningsmall

Bilaga 3 Artikelöversikt

BAKGRUND

Många äldre på boende saknar interaktion med vänner, familj och vårdpersonal. Upplevelser av att dagarna är långa och tråkiga är vanliga eftersom att det finns få personer att umgås eller samtala med (Slettebø, 2008). Att vara ensam som gammal är ofta relaterat till depressioner och nedsatt välbefinnande. Trygghet, glädje, sociala interaktioner och aktiviteter är viktiga delar som behövs för att kunna uppleva en god livskvalitet (Naess, 1979). Ett sällskapsdjur skulle kunna påverka ovanstående faktorer och möjligen förbättra livskvaliteten hos människor som bor på äldreboende (Norling, 2002).

Äldreboende kan definieras som ett samlingsord för olika slags boendeformer för äldre människor med särskilda behov av vård och service (Bengtsson, 2011). Beroende på situationen kan begreppet äldre definieras på en rad olika sätt. Den vanligaste definitionen anses vara personer i åldersgruppen 65 år och uppåt (Larsson & Rundgren, 2010). Studier visar att en del vårdtagare på äldreboende har accepterat sin boendeform men att alla inte är nöjda med sin livskvalitet. Många känner sig deprimerade eller upplever negativa känslor som exempelvis ledsamhet och ensamhet (Choi, Ransom & Wylie, 2008; Slettebø, 2008). Andra tydliga effekter som framgår är förlust av självständighet och frihet samt känslan av social isolering. Hos äldre personer som inte har några besökare är känslan av isolering och ensamhet mer intensiv än hos vårdtagare som har besökare med jämna mellanrum. Enligt vårdtagarna själva saknas meningsfulla inomhusaktiviteter och känslan av isolering skulle avta om det fanns större möjlighet till att gå ut. En del äldre anser sig bo på en institution istället för ett hem och att många strikta regler samt rutiner som finns på boendet har en negativ inverkan på hemkänslan (Choi et al., 2008).

Det är inte bara negativa känslor som framkommer. En del vårdtagare har accepterat att bo på äldreboende och uppger en känsla av välbefinnande. Några äldre har kommit till insikt med att de inte klarar av att ta hand om sig själva, vilket är en bidragande faktor till välbefinnandet på äldreboendet. Även attityden till det nya levnadssättet har betydelse för hur vårdtagarna trivs på boendet (Andersson, Pettersson & Sidenvall, 2006; Choi et al., 2008). Trevlig och kompetent personal som är behjälplig dygnet runt samt känslan av trygghet är också anledningar till att äldre finner sig väl tillrätta på boendet (Andersson et al., 2006; Choi et al.,

2008). Personer som bor på äldreboende har olika uppfattningar om sitt levnadssätt. Dock finns negativa känslor hos vårdtagare angående boendesättet som inte gynnar deras livskvalitet (Choi et al., 2008; Slettebø, 2008).

Livskvalitet kan definieras som individens uppfattning om sin egen position i livet. Där ingår kultur och värdesystem i relation till egna förväntningar, mål, standard samt andra angelägenheter. Begreppet livskvalitet är omfattande och påverkas bland annat av personens fysiska hälsa, psykiska tillstånd, sociala relationer samt graden av självständighet (World Health Organisation [WHO], 1997). Livskvalitet kan även förklaras som ett mått på välbefinnande samt uppfattas både subjektivt och objektivt (Birkler, 2007). Subjektivt sett är livskvalitet knutet till upplevelsen av att må bra, att uppleva goda känslor så som glädje, engagemang och att känna tillfredsställelse med sitt liv. Andra delar som utgör en del i individens subjektiva livskvalitet är känslan av självrespekt och att han eller hon känner mening med livet. Frånvaro av känslor som oro, depression och ensamhet har också positiv effekt på välbefinnandet (Næss, 1979). Objektiv livskvalitet är istället associerad med kroppen och den materiella världen, det vill säga att om kroppen mår bra, mår individen bra. Inom vården underlättar det att se livskvalitet som något objektivt, eftersom att det blir lättare att mäta (Birkler, 2007). Enligt Maslow (1954) måste människans behov tillgodoses för att uppnå en god livskvalitet. Behoven visas i en behovstrappa där kroppsliga behov är viktigast att tillfredställa. Därefter kommer trygghetsbehov följt av gemenskapbehov. Näst sista trappsteget innebär uppskattning och till sist kommer självförverkligande (a.a.). Gemenskap och tillgivenhet kan bland annat kopplas till sambandet mellan människa och djur (Beck-Friis, 2007a).

I alla tider har samspelet mellan människor och djur spelat en viktig roll för båda parter. Människan har agerat som skydd mot andra rovdjur och djuren, i sin tur, har försett människan med bland annat ull, mat och närhet. Djuren som gav ull och mat förr är inte samma djur vi idag kallar för sällskapsdjur (Waiblinger, 2009). Sällskapsdjur är enligt Nationalencyklopedin (2011) djur som människan endast har för nöjes skull och innefattar bland annat hundar, katter, akvariefiskar, några kräldjur, sköldpaddor, burfåglar samt en del gnagare.

Djur används som behandlingsmetod inom vården på olika sätt. Animal-Assisted Activity (AAA) och Animal-Assisted Therapy (AAT) är vanliga begrepp som innebär att djur besöker bland annat vårdinrättningar och patienters hem (Strang, 2007). Med AAA finns inga speciella mål uppsatta utan aktiviteten ger tillfälle till sysselsättning. Besöken sker spontant och kan pågå allt från en kortare stund till flera timmar. Med AAT är däremot besöken planerade och handlar om direkta behandlingsprocesser (Kruger & Serpell, 2006). Utomlands är det vanligare att använda djur inom vården än vad det är i Sverige (Beck-Friis, 2007b). I England, Frankrike, USA och Japan finns så kallade frivilligverksamheter som arbetar med att försöka införa besök av djur i vården (Norling, 2002). I USA används djur inte bara inom äldreomsorgen utan även på diverse avdelningar, bland annat på intensivvårdsavdelningar och inom akutsjukvården. I Sverige finns omkring 104 000 äldreboenden av olika slag. Hur många av boendena som innehåller djur saknas uppgifter på. Dock antas att ett 20-tal kommuner i landet har infört hundar inom äldreboenden (Beck-Friis, 2007b). Djur har betydelse i samband med att livssituationer förändras, till exempel vid flytt till äldreboende (Strang, 2007). Då äldre personer själva inte alltid har möjlighet att tillgodose behoven för god livskvalitet och personalen kanske inte har tid att hjälpa till, kan djur vara ett alternativ till en del av omvårdnaden på äldreboenden (Norling, 2002).

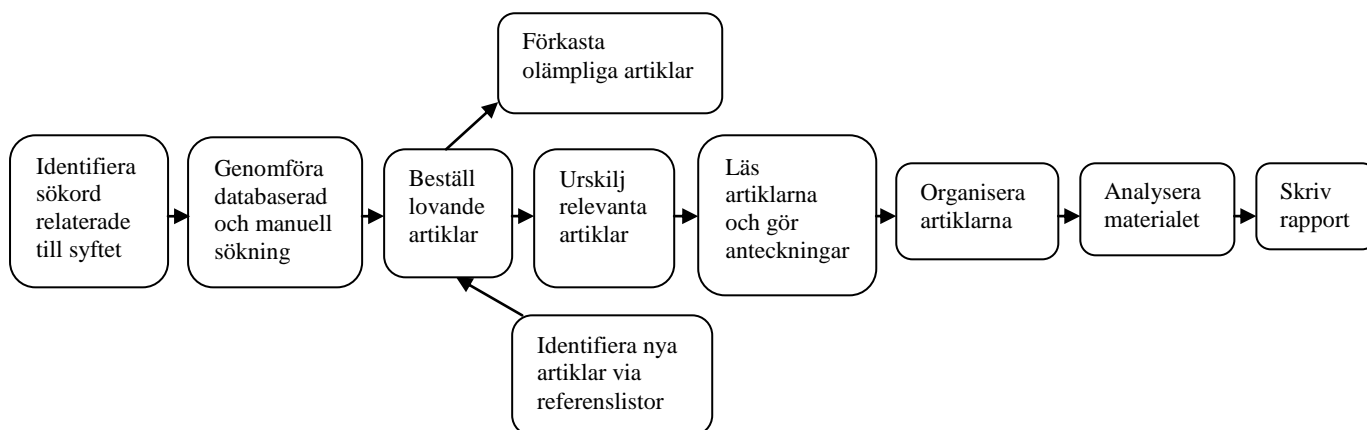
SYFTE

Syftet var att belysa sällskapsdjurs betydelse för äldres livskvalitet på äldreboende.

METOD

Design

En allmän litteraturstudie har genomförts på ett strukturerat sätt och baserats på en sammanställning av vetenskapligt granskade artiklar. Enligt Forsberg och Wengström (2008) är en litteraturstudie utformad för att skapa en översikt över ämnesområdet och kunskapsläget. Studien har utförts enligt Polit och Becks (2008) flödesschema (figur 1).

Figur 1: Modifierat flödesschema som beskriver faser i en litteraturstudie (Polit & Beck, 2008, s.108).

Urval

Litteraturstudien har baserats på 16 vetenskapliga artiklar, vilka var nätbaserade eller i pappersformat. Sökningar har gjorts i databaserna Cinahl, PsycINFO och PubMed. I enlighet med Östlundh (2006) användes trunkering vid databassökningarna för att få ett bredare resultat av artiklar. Trunkering i kombination med boolesk söklogik med operatorerna AND och OR har utnyttjats för att försöka precisera artiklarna till studiens syfte. Olika sökningar har gjorts utifrån abstract (a.a.). Sökorden som har använts i olika kombinationer är pet, human-pet bonding, nursing home*, animal assisted therapy, resident, long-term care och facilities. MeSH-termer har också utnyttjats i sökningarna. Inklusionskriterier för studien var vetenskapliga artiklar som behandlade äldre vårdtagare som bor på ett äldreboende samt sällskapsdjur. För att erhålla så ny forskning som möjligt rekommenderar Forsberg och Wengström (2008) en tidsavgränsning vid artikelsökningar. Därför ansågs en avgränsning från år 2002 och framåt vid sökandet av artiklar vara relevant för studien. Andra begränsningar som gjordes i en del sökningar var English och 65 + samt att alla artiklarna skulle vara vetenskapligt granskade för att få ingå i studien. Sökningarna finns redovisade i ett sökschema (bilaga 1). Enligt Östlundhs (2006) rekommendationer gjordes också manuella sökningar för att få fram ytterligare referenser, dokument och inspiration.

Genomförande av analys

Artiklarna lästes flera gånger för att försöka förstå helheten av innehållet. Alla artiklar som författarna ansåg svarade till studiens syfte granskades med hjälp av Röda Korsets

granskningsmall (bilaga 2). Granskningsmallen användes för att bedöma kvaliteten i artiklarna. Artiklarna som ansågs ha låg kvalitet efter granskningen exkluderades. Därefter lades fokus på artiklarnas resultatdel. Författarna har bearbetat artiklarna med inspiration från Graneheim och Lundmans (2004) modell av en innehållsanalys. I början av processen plockades meningsbärande enheter som svarade till syftet ut. Nästa steg var att kondensera och sedan koda texten. Till sist sammanställdes allt material och olika kategorier skapades. Artiklarna som har använts till resultatet beskrivs i en artikelöversikt (bilaga 3).

Etiska överväganden och undersökningens betydelse

Etiska principer som autonomi-, godhets-, icke skada- och rättviseprincipen är viktiga att följa. Principerna är till för att skydda människans värdighet och självbestämmande samt bra att tänka på vid omvårdnadsforskning (Stryhn, 2007). I enlighet med Backman (2008) skulle resultatet försöka presenteras utifrån ett neutralt och objektiva synsätt. Det finns en risk att forskare endast söker efter material som stödjer det egna ställningstagandet vid utförandet av en allmän litteraturstudie (Forsberg & Wengström, 2008). Författarnas förförståelse för ämnet var att djur kan vara en värdefull tillgång på ett boende. Djuren skulle kunna skänka bland annat glädje och minska känslan av ensamhet hos vårdtagarna. Författarnas mål var därför att försöka vara medvetna om sin förförståelse inom ämnesområdet vid sökandet av artiklar och i analysen för att inte styra resultatet.

RESULTAT

Tre kategorier framkom under analysprocessen:

*Djurs påverkan på äldres
fysiska situation*

*Djurs påverkan på äldres
psykiska tillstånd*

*Djurs påverkan på äldres
sociala tillvaro*

Djurs påverkan på äldres fysiska situation

I en studie beskrevs en person som inte kunde röra sin ena arm på grund av förlamning. Han tyckte heller inte om att använda sin friska arm, vilket gjorde honom mycket inaktiv om dagarna. Vårdtagaren började i samband med AAT att leka med en hund och efter ett tag

kastade han leksaker till hunden med sin friska arm. Han började även frivilligt att skaka hand med hundföraren. Andra vårdtagare i samma studie visade också på ökad rörlighet, vilket främst syntes vid matsituationerna (Kawamura, Niiyama & Niiyama, 2007). Ökad rörelseförmåga observerades även när de äldre fått i uppgift att ta hand om en kanariefågel (Colombo, Buono, Smania, Raviola & De Leo, 2006). I Falk och Wijks (2008) studie där burfåglar användes uppmärksammades mer aktivitet hos vårdtagarna. Den ökade aktiviteten observerades genom att deltagarna började lämna sina rum mer och tog sig ut i det gemensamma utrymmet för att kunna titta på fåglarna (a.a). Nästan alla var mer villiga och motiverade till att engagera sig i AAT än andra aktiviteter som erbjöds på boendet (Martindale, 2008; Richeson & McCullough, 2003).

Edward och Beck (2002) gjorde en studie där ett akvarium användes som experiment. Där uppmärksammades att matintaget ökade hos många äldre på boendet, dels under tiden behandlingen pågick men även efteråt, vilket gjorde att en positiv viktuppgång uppmärksammades hos deltagarna (a.a.). I samband med att AAT användes observerades även förbättring av sömnrutinen. En deltagare hade problem med att sova på natten, vilket resulterade i att hon istället somnade på en soffa under dagen. Efter att ha deltagit i AAT lyckades hon dock få rätt på sömnen och sov hela natten. I samma studie fanns även en annan deltagare som var trött på dagarna, vilket gjorde att han ofta somnade till. Vårdtagaren visade en förbättring av sin sömnrutin genom att han var mer vaken under dagen (Kawamura et al., 2007).

Djurs påverkan på äldres psykiska tillstånd

Under djurbesöket observerades att vårdtagarna kände sig lugna och trygga vilket gjorde att de kunde delta i AAT (Phelps, Miltenberger, Jens & Wadeson, 2008). Djurbesöken medförde enligt flera studier positiva känslor vilka resulterade i många skratt och leenden (Kawamura et al., 2007; Phelps et al., 2008). Känslor som bland annat intresse, entusiasm, inspiration, förväntan samt att känna tillfredställelse med sitt liv hade ökat efter djurinterventionen (Richeson & McCullough, 2003). Upplevelsen beskrevs som rolig och intressant av vårdtagarna som även kände att deras självuppskattade välbefinnande förbättrats (Moretti et al., 2011). AAA var den mest uppskattade delen i några av de boendes liv efter flytten till ett

äldreboende och blev en meningsfull aktivitet som förgyllde deras vardag (Kawamura, Niiyama, & Niiyama, 2009).

”at night I think about Pietie (the dog) and I smile” (Le Roux & Kemp, s.25, 2009).

Vårdtagarna verkade vara mer känslomässigt stabila efter djurinterventionen men hade också lättare för att uttrycka sina känslor (Kawamura et al., 2007). Många uttryckte att deras självförtroende hade förbättrats tack vare djurens närvaro (Colombo et al., 2006; Kawamura et al., 2009). Deltagarna som fick AAT var även mer tillfredsställda med sin aktivitet än äldre som deltog i andra terapeutiska aktiviteter på boendet (Martindale, 2008; Lutwack-Bloom, Wijewickrama & Smith, 2005).

En studie visade att det inte var någon skillnad före och efter djurbesöket vad gällande känslor som oro och ångest (Le Roux & Kemp, 2009). Dock uppmärksammades i en annan studie att det var skillnad, vilket innebar att djurens närvaro minskade oro och ångest hos deltagarna (Colombo et al., 2006). Djuren hjälpte enligt Banks och Banks (2002) de äldre att må bättre när de kände sig nere. Andra känslor som depression eller depressiva symtom visade ingen eller ytterst liten skillnad efter djurinterventionen (Lutwack-Bloom et al., 2005; Phelps et al., 2008). Dock observerade andra studier en förbättring av de depressiva symtomen hos deltagarna (Colombo et al., 2006; Le Roux & Kemp, 2009).

Stress, irritation och ensamhet var vanligt förekommande känslor i det vardagliga livet på boendet. Djurens ankomst var därför en lättnad då det hände något nytt och de äldre fick ett avbrott i de vardagliga rutinerna. Djuren hade en lugnande effekt och minskade vardagsstressen för de flesta deltagarna (Kawamura et al., 2009; Moretti et al., 2011). Det visade sig även att ensamheten som äldre kände minskade i samband med AAT (Banks & Banks, 2002; Banks, Willoughby & Banks, 2008).

”Even if we stay in the same room... we can't really discuss something with our roommates. We just sit in the same room without saying a word. Since I do everything myself, I'm treated coldly by the staff, I think. Sometimes the staff doesn't come too see me all day. I feel gloomy, so I go to see the dog.” (Kawamura et al., s.45, 2009).

Flera studier kom fram till att många vårdtagare uppskattade djurinterventionen och ville därför fortsätta med besöken (Le Roux & Kemp, 2009; Phelps et al., 2008). Enligt deltagarna betydde djuren mycket för den enskilde och var en viktig del i livet på boendet. Några skulle även kunna tänka sig att ha ett djur permanent på vårdhemmet (Banks & Banks, 2002).

Två studier visade på att det inte fanns någon signifikant skillnad i den kognitiva statusen hos deltagarna före och efter AAT (Richeson, 2003) eller i samband med att djuren befann sig en längre tid på ett boende (Coleman, Looney, O'Brien, Ziegler, Pastorino & Turner, 2002). Dock observerade andra studier att den kognitiva förmågan förbättrades efter AAT (Colombo et al., 2006; Moretti, et al., 2011). Delar av den mentala förmågan som visade på förbättring var det abstrakta tänkandet, koncentrationsförmågan samt den rumsliga orienteringen (Kawamura et al., 2007). I en annan studie om burfåglar visade vårdtagarna på en spontan och djup uppmärksamhet till fåglarna. De stördes inte av annat oväsen på avdelningen utan riktade sin uppmärksamhet till fåglarna under en längre tid (Falk & Wijk, 2008). Djurmötena gav upphov till minnen av djur som de boende haft tidigare i sina liv (Kawamura et al., 2009; Moretti et al., 2011). Både glada och sorgsna minnen framkom som vårdtagarna kunde dela med sig av. Minnena fortsatte att uppenbara sig och blev fler med tiden vilket de äldre tyckte var roligt (Kawamura et al., 2009).

”(visits from the dog) made me think about my own dog when I was young” (Le Roux & Kemp, s.25, 2009).

Djurs påverkan på äldres sociala tillvaro

Den verbala kommunikationen ökade vid djurinterventionen hos en del vårdtagare, då observationer visade att deltagarna pratade konstant om djuren med andra (Richeson, 2003; Kawamura et al., 2009). Vårdtagarna ville uppmärksamma andra äldre på att fåglarna, som användes i studien, var närvarande och djuren blev därmed ett samtalsämne vilket bidrog till gemenskapen hos de boende. Även icke-verbala relationer främjades då meningsfulla blickar utbyttes mellan deltagarna (Falk & Wijk, 2008).

Två olika besök jämfördes, ett av en glad människa och ett av en hund. Vårdtagarnas sociala beteende ökade något mer vid kontakt med hunden än med den glada personen. Kontaktsökandet visade sig vara lika både med personen och med hunden. Dock var vårdtagarna mer intresserade av fysisk kontakt med djuret än med människan, vilket uppmärksammades genom att de klappade oftare på hunden än rörde vid människan. Deltagarna fick sedan uppge vilken typ av besök som föredrogs mest. Studien visade att ingen signifikant skillnad framkom utan att båda besöken var lika uppskattade (Kaiser, Spence, McGavin, Struble & Keilman, 2002). I en annan studie skapade hundens närvaro sociala interaktioner mellan vårdtagarna som började visa intresse för andra som deltog i AAA. De äldre studerade varandra och började dela med sig av sina erfarenheter. Deltagarna blev även intresserade av volontärerna som tog dit hundarna och pratade bland annat om livet utanför boendet samt om vad som hände ute i samhället (Kawamura et al., 2009). Dock framgick i en annan studie där hundar fick komma på besök varje vecka till boendet att den sociala interaktionen mellan vårdtagarna inte ökade och att de få förbättringarna som fanns inte var signifikanta (Phelps et al., 2008).

En del äldres beteende mot andra påverkades av djurinterventionen. Tidigare agiterat beteende minskade efter AAT vilket resulterade i att deltagarna lättare kunde delta i sociala situationer med andra personer (Kawamura et al., 2007; Richeson, 2003). I en studie fanns en kvinna med vaskulär demens och afasi som innan AAT hade varit stökig kring matsituationerna. Hon deltog i djurinterventionen och efteråt hade hon fått ett förbättrat samt lugnare beteende. Förändringen bidrog till att hon vid matsituationer kunde uppföra sig bättre och slutade med att stjäla mat från andra boendes tallrikar (Kawamura et al., 2007). När AAT inte längre användes återkom det agiterade beteendet hos några äldre eftersom de inte längre blev stimulerade med någon meningsfull aktivitet (Richeson, 2003). Humöret var också en viktig faktor för det sociala beteendet. Förbättringar av humöret hos en del vårdtagare observerades efter AAT vilket resulterade i bättre social interaktion mellan olika parter (Kawamura et al., 2007). Dock visade studien av Phelps et al. (2008) ytterst liten eller ingen skillnad alls vad gällande humöret.

DISKUSSION

Metoddiskussion

Ett flödesschema kan ge en tydligare bild över hur en studie har genomförts (Polit & Beck, 2008). Författarna ansåg därför att ett flödesschema skulle användas för att få en bättre förståelse för studiens tillvägagångssätt. Flödesschemat är en styrka med studien eftersom att andra författare lättare skulle kunna göra om studien och troligtvis få fram ett liknande resultat. Design, vald metod och resultatet har utformats så att de ger svar på studiens syfte, vilket styrker litteraturstudiens giltighet. Enligt Polit och Beck (2008) är det viktigt att resultatet i en studie ska vara överförbart för att kunna användas i praktiken. En annan styrka med litteraturstudien är att artiklarnas studier är utförda i olika länder. Länderna är Italien, Japan, Sydafrika, USA och Sverige, vilket ger en hög variation på olika kulturer som styrker studiens överförbarhet.

Artiklarna som har använts i litteraturstudien påträffades i databaserna Cinahl, PubMed och PsycINFO som har ett stort utbud av omvårdnadsforskning. När sökningarna inte längre gav något resultat gjordes istället manuella sökningar vilket gjorde att fler relevanta artiklar hittades utifrån funna artiklars referenslistor och äldre examensarbetens referenser (Forsberg & Wengström, 2008). Fler sökord samt databaser har använts i sökningarna men inte gett några resultat och har därför inte presenterats i metodavsnittet. Dock innehåller litteraturstudien ett begränsat antal vetenskapliga artiklar, vilket kan ses som en svaghet. Andra sökord än de som utnyttjades och en mer strukturerad sökstrategi hade kunnat användas för att få fram fler relevanta vetenskapliga artiklar. Till exempel om mer kunskap och erfarenhet i databassökning hade funnits skulle sökningarna inte bara gjorts utifrån abstract.

Viktigt för alla sjuksköterskor är att hålla sig informerad om den senaste forskningen inom sina särskilda områden. Eftersom att forskning alltid är under förändring är det en färskvara och därför är det viktigt att hålla sig uppdaterad (Forsberg & Wengström, 2008). Författarna satte en tidsbegränsning från 2002 och framåt för att få den mest aktuella forskningen inom det valda området. Därför är en styrka med litteraturstudien att den visar en överblick över den senaste forskningen inom ett speciellt område. En svaghet med att sätta en tidsbegränsning kan ha varit att artiklar som varit relevanta för studien från tidigare år än

2002 inte kommit med. Även att artiklarnas språk avgränsades till engelska vid sökningarna kan ha gjort att relevanta artiklar på andra språk förkastats (Forsberg & Wengström, 2008). Engelska är inte författarnas modersmål vilket kan ha resulterat i att misstolkningar gjorts vid urvalet och artikelgranskningen.

Artiklarna har granskats av författarna med hjälp av Röda Korsets granskningsmall (bilaga 2) för att utvärdera artiklarnas kvalitet. Röda Korsets granskningsmall är uppbyggd av djupa och ingående frågor vilket underlättade vid bedömningen av kvaliteten på artiklarna. Hur väl artiklarna svarade på granskningsmallens frågor avgjorde vilken nivå de hamnade på. Många artiklar bedömdes vara på en hög nivå, vilket ökade tillförlitligheten i studien. En del artiklar som hittats under sökningarna ansågs inte hålla tillräckligt hög kvalitet vid granskningen för att kunna användas i litteraturstudien, vilket medförde att artiklarna exkluderades. I Röda Korsets granskningsmall ingår inte någon poängsättning, därför fick författarna själva tolka och placera artiklarna med hjälp av mallen på den nivån som ansågs mest lämpad för varje artikel. Nackdelen med att själva avgöra kvaliteten på artiklarna med hjälp av granskningsmallen var att bedömningen kan ha blivit felaktig, vilket kan ha försämrat litteraturstudiens kvalitet.

Enligt Polit och Beck (2008) går det att med hjälp av metodbeskrivningen i artiklarna dra slutsatser om att artiklarna har gjort etiska överläggande. Konkret information om etiskt godkännande saknades i en del artiklar. Författarna har med hjälp av granskningsmallen tolkat artiklarnas metod och ansett att etiska övervägande har gjorts, vilket har medfört att artiklarna inkluderats i studien. Författarna hade även som mål att ha ett så neutralt och objektivt synsätt som möjligt, därför har allt resultat som svarar mot syftet presenterats, vilket är en styrka med litteraturstudien.

Resultatdiskussion

Syftet med litteraturstudien var att belysa vilken betydelse sällskapsdjur har på äldre personers livskvalitet som bor på ett äldreboende. Författarna kommer att diskutera intressanta fynd som framkommit i de olika kategorierna. Fynden handlar om hur äldres aktivering, känslor och sociala interaktioner påverkas av djurinterventioner.

Sällskapsdjur ökar den fysiska aktiveringen hos vårdtagare på äldreboende. I litteraturstudien framkom att äldre rörde på sig mer i samband med djurinterventionen (Colombo et al., 2006). Vårdtagarnas rörelseförmåga samt aktivitetsnivån förbättrades efter en tids integrerande med djuren (Kawamura et al., 2007). Djurinterventioner har även visat sig ha liknande inverkan på den fysiska aktiviteten hos yngre patienter med schizofreni. Patienterna blev mer motiverade till att leka med hunden som ingick i studien, vilket gjorde att motion blev ett naturligt inslag i deras vardag (Chu, Liu, Sun & Lin, 2009). Hemmaboende äldre personer med djur kände sig aktivare och rörligare än många andra jämnåriga personer i deras omgivning (Johnson & Meadows, 2002). Förklaringen kan vara att en hund har behov av att rastas vilket gör att hundägare går promenader oftare. Att vara ute och gå ökar balansen samt stärker benstomme och muskler, vilket gynnar rörligheten (Strang, 2007). Observationer har visat att djurägare klarar av Activities of Daily Living (ADL) i högre grad än personer utan djur (Raina, Walter-Toews, Bonnett, Woodward & Abernathy, 1999). Många äldre har en nedsatt rörelseförmåga och kan därmed inte utföra en del saker som de har kunnat tidigare i sitt liv.

Sista steget i Maslows (1954) behovstrappa handlar om självförverkligande, att en person måste kunna utföra det han är menad att göra (a.a.). På grund av ålder, sjukdom eller annan anledning känner troligtvis många äldre att de inte kan göra saker som de kunnat tidigare i livet. I samband med djurinterventionerna förbättrade många sin rörelseförmåga och blev aktivare. En ökad rörelseförmåga kan ge möjlighet att utföra aktiviteter eller andra sysslor som tidigare varit jobbiga på grund av nedsatt rörelseförmåga. Som sjuksköterska är det viktigt att involvera och motivera vårdtagarna i aktiviteter som anordnas på boendet. God motivation kan behövas för att få en del inaktiva äldre vårdtagare att röra på sig och delta i aktiviteter. Ett djur kan bidra med motivationen som behövs och indirekt påverka aktivitetsnivån hos deltagarna. Att använda djur i vården kan göra att rörelse och aktivitet blir ett mer naturligt inslag än när vårdpersonal själva försöker motivera vårdtagare att röra på sig.

Djurinterventioner gynnar äldres känslor av det vardagliga livet på boendet. I resultatet observerades att positiva känslor uppkom och negativa känslor minskade hos vårdtagarna. Då

vardagen på boendet inte alltid var tillfredsställande gjorde djurbesöken att positiva känslor framkallades (Kawamura et al., 2009; Moretti et al., 2011). Till exempel uppmärksammades att vårdtagarna kände sig lugna, glada och trygga under besöken (Phelps et al., 2008). Tidigare känslor som oro och ångest visade sig också minska hos en del boende (Colombo et al., 2006). Deltagarna kände att djuren hade en positiv påverkan när de kände sig nedstämda (Banks och Banks, 2002). Även upplevelser av förbättrat självförtroende observerades (Kawamura et al., 2009). Vad gällande oro och ångest uppmärksammades djurinterventioners positiva effekter på patienter med diagnostiserad hjärtsvikt. Deltagarna observerades i samband med AAT och uppvisade mindre oro och ångest efter djurbesöket på sjukhusavdelningen (Cole, Gawlinski, Steers & Kotlerman, 2007). Även cancerpatienter har provat AAT och ansåg att djurbesöket på sjukhuset gynnade deras tillvaro samt uttryckte att djuren hjälpte att minska ångest inför sjukdomen (Johnson, Meadows, Haubner & Sevedge, 2008). Djurinterventioners positiva påverkan på människor styrks med studien där deltagarna istället bestod av patienter som led av sjukdomen schizofreni. Patienterna fick genomgå AAT på sin avdelning där observationer visade på en signifikant skillnad och att deltagarna hade fått en bättre självkänsla (Chu et al., 2009). För yngre vårdtagare visade sig AAT vara en glädjande upplevelse samt att de också upplevde ett bättre självförtroende i samband med djurets närvaro (Lust, Ryan-Haddad, Coover & Snell, 2007).

Återigen kan Maslows (1954) behovstrappa kopplas till resultatet. Ett steg i behovstrappan innebär att alla människor har ett behov av att känna sig uppskattade. I den här kategorin ingår även att känna sig självständig, ha självförtroende och bli respekterad. Genom att få behovet av uppskattning tillfredställt uppkommer känslor av förbättrad självkänsla och förbättrat självförtroende (a.a.). Djur gynnar äldres livskvalitet genom att visa uppskattning och tillgivenhet, vilket i sig ger ett bra självförtroende. Äldre på boende har rätt att känna att de har ett bra självförtroende och det är vårt ansvar som vårdpersonal att se till att vårdtagarna känner sig uppskattade och respekterade. På grund av stress i vården finns inte alltid tid och utrymme till uppmärksamhet för de boende, vilket kan resultera i negativa känslor som i sin tur leder till nedsatt livskvalitet. Sällskapsdjur visar sig ge en bättre självkänsla och självförtroende hos flera grupper än bara äldre vårdtagare på boende och borde därmed användas mer i vården än vad det görs idag. Ett djur lever i nuet och visar uppskattning till

den som bryr sig om det, vilket skulle kunna vara en tillgång inom vården där möjligheten finns.

Djur förbättrar den sociala interaktionen mellan människor. I resultatet framkom att den verbala men även icke-verbala kommunikationen ökade mellan vårdtagarna, vilket gjorde att gemenskapen kändes starkare på boendet (Falk & Wijk, 2008). De sociala interaktionerna visade sig inte bara mellan de boende utan även med vårdpersonal och volontärer som kom dit med djuren (Kawamura et al., 2009). Många äldre som bor hemma uppgav att deras hund gjorde att de kom ut och träffade nya människor, vilket gynnade deras sociala nätverk. Hunden agerade även som ett socialt stöd och gav deltagarna självförtroende som gjorde att de lättare kände gemenskap med andra (Johnson & Meadows, 2002). En känsla av gemenskap är viktigt för att människor ska uppleva god livskvalitet (Maslow, 1954). Gemenskap behöver nödvändigtvis inte bara innebära närhet till andra människor, utan kan även handla om en god relation till ett djur. När människor är omgärdade av goda relationer frisätts oxytocin, vilket är ett ämne som ger en känsla av välbefinnande. Oxytocinet gynnar i sig den sociala interaktionen och frisätts bland annat vid närhet och beröring (Uvnäs Moberg, 2000). Oxytocinets effekt kan vara en förklaring till att djurs närvaro har en positiv inverkan på de äldres gemenskapskänsla.

Gemenskap är även det tredje steget i Maslows (1954) behovstrappa. När både fysiska behov och trygghetsbehov är tillfredställda känner människor ett behov av gemenskap och kärlek, närvaro av en vän, partner eller liknande (a.a.). Djuren medverkade till social interaktion vilket styrkte gemenskapen mellan vårdtagarna. Det sociala samspelet mellan människor påverkas av djurinterventionen genom att indirekt föra samman personer via ett gemensamt intresse. Att ha ett djur i närheten verkar även göra det lättare för människor att kommunicera med varandra. Som sagt kan stressen inom vården missunna vårdtagare känslan av gemenskap och istället orsaka känslor som ensamhet samt nedsatt livskvalitet. Sällskapsdjurets roll har visat sig vara en viktig del i de boendes liv. Kanske för att djuret är en bidragande faktor till gemenskap, vilket gör att de äldre inte känner sig så ensamma.

SLUTSATS

Syftet med studien var att belysa om sällskapsdjur har någon betydelse för vårdtagares livskvalitet på äldreboenden. Att använda djur inom äldreomsorgen har visat sig kunna bidra till en förbättrad livskvalitet för de boende. Djuren kan bidra med en aktivare och roligare vardag samt fungera som avlastning för vårdpersonalen när tiden inte finns.

Riskerna som inte har kommit upp i studien är allergier, smittorisk, hygien och rädslor för djur, vilket är viktigt att ha i åtanke vid den här typen av omvårdnadsarbete.

Allergivänliga djur är ett sätt att komma runt ett av problemen. Att några människor är rädda för till exempel hundar går nog inte att komma ifrån men då kan kanske katter eller fåglar användas istället. Robotdjur skulle kunna vara ett alternativ till där riktiga djur inte är möjligt att införa. För att ta tillvara på djurens positiva effekter på människor är mer forskning inom området nödvändig. Både kvantitativ och kvalitativ forskning behövs för att få reda på vilka faktorer som har betydelse för att djurinterventioner ska ge positivt resultat. Djurbesök skulle även kunna gynna ekonomin eftersom resultatet har visat att de kan minska depressiva symtom vilket skulle kunna resultera i minskad läkemedelsförbrukning. I Sverige används inte AAA och AAT i så stor utsträckning som det hade kunnat göra. Om djurinterventioner kan öka livskvaliteten hos några människor är det kanske värt att införa där möjligheten finns. Som sjuksköterska är det viktigt att främja patienters livskvalitet och därför ta vara på djurens positiva effekter. Djurens effekter är viktiga och därför kan även forskning på andra områden än äldreboenden vara ett förslag.

REFERENSER

*artiklar i resultatet

Andersson, I., Pettersson, E., & Sidenvall, B. (2006). Daily life after moving into a care home – experiences from older people, relatives and contact persons. *Journal of Clinical Nursing*, 16(9), 1712–1718.

Backman, J. (2008). *Rapporter och uppsatser*. (2., uppdaterade [och utök.]. uppl.) Lund: Studentlitteratur.

*Banks, M. R. & Banks W. A. (2002). The effects of animal-assisted therapy on loneliness in an elderly population in long-term care facilities. *Journal of Gerontology: Medical Sciences*, 57A(7), M428-432.

*Banks, M. R., Willoughby, L. M. & Banks W. A. (2008). Animal-assisted therapy and loneliness in nursing homes: Use of robotic versus living dogs. *Journal of the American Medical Directors Association*, 9(3), 173-177.

Beck-Friis, B. (2007a) Hunden i en institutionell äldrevård. I B. Beck-Friis, P. Strang, & A. Beck-Friis (Red.), *Hundens betydelse i vården: erfarenheter och praktiska råd* (ss. 19-24). (1. uppl.) Stockholm: Gothia.

Beck-Friis, B. (2007b) Hundens roll i vården. I B. Beck-Friis, P. Strang, & A. Beck-Friis (Red.), *Hundens betydelse i vården: erfarenheter och praktiska råd* (ss. 11). (1. uppl.) Stockholm: Gothia.

Bengtsson, B. (2011). *Äldreboende*. Hämtat 13 september, 2011, från Nationalencyklopedin: <http://www.ne.se/lang/aldreboende>

Birkler, J. (2007). *Filosofi och omvårdnad: etik och människosyn*. (1. uppl.) Stockholm: Liber.

Choi, N. G., Ransom, S., & Wyllie, R. J. (2008). Depression in older nursing home residents: The influence of nursing home environmental stressors, coping, and acceptance of group and individual therapy. *Aging & Mental Health, 12*(5), 536–547.

Chu, C. I., Liu, C. Y., Sun, C. T. & Lin, J. (2009). The effect of Animal-Assisted Activity on Inpatients with Schizophrenia. *Journal of Psychosocial Nursing, 47*(12), 42-48.

Cole, K. M., Gawlinski, A., Steers, N. & Kotlerman, J. (2007). Animal-Assisted Therapy in Patients Hospitalized With Heart Failure. *American Journal of Critical Care, 16*(6), 575-585.

*Coleman, M. T., Looney, S., O'Brien, J., Ziegler, C., Pastorino, C. A. & Turner, C. (2002). The Eden Alternative: Findings after 1 year of implementation. *Journal of Gerontology: Medical Sciences, 57A*(7), M422-427.

*Colombo, G., Buono, M. D., Smania, K., Raviola, R. & De Leo, D. (2006). Pet therapy and institutionalized elderly: A study on 144 cognitively unimpaired subjects. *Archives of Gerontology and Geriatrics, 42*(2), 207-216.

*Edwards, N. E. & Beck A. M. (2002). Animal-Assisted Therapy and Nutrition in Alzheimer's Disease. *Western Journal of Nursing Research, 24*(6), 697-712.

*Falk, H. & Wijk, H. (2008). Natural activity: an explorative study of the interplay between cage-birds and older people in a Swedish hospital setting. *International Journal of Older People Nursing 3*(1), 22-28.

Forsberg, C. & Wengström, Y. (2008). *Att göra systematiska litteraturstudier: värdering, analys och presentation av omvårdnadsforskning*. (2., [uppdaterade] utg.) Stockholm: Natur & Kultur.

Graneheim, U. H. & Lundman, B. (2004). Qualitative content analysis in nursing research: concepts, procedures and measures to achieve trustworthiness. *Nurse Education Today, 24*(2), 105–112.

Johnson, R. A. & Meadows, R. L. (2002). Older Latinos, Pets, and Health. *Western Journal of Nursing Research*, 24(6), 609-620.

Johnson, R. A., Meadows, R. L., Haubner, J. S. & Sevedge, K. (2008). Animal-Assisted Activity Among Patients With Cancer: Effects on Mood, Fatigue, Self-Perceived Health, and Sense of Coherence. *Oncology Nursing Forum*, 35(2), 225-232.

*Kaiser, L., Spence, L. J., McGavin, L., Struble, L. & Keilman, L. (2002). A dog and a “happy person” visit nursing home residents. *Western Journal of Nursing Research*, 24(6), 671-683.

*Kawamura, N., Niiyama, M. & Niiyama, H. (2007). Long-term evaluation of animal-assisted therapy for institutionalized elderly people: a preliminary result. *Psychogeriatrics*, 7(1), 8–13.

*Kawamura, N., Niiyama, M. & Niiyama, H. (2009). Animal-Assisted Activity: Experiences of Institutionalized Older Adults. *Journal of Psychosocial Nursing and Mental Health Services*, 47(1), 41-47.

Kruger, K. A. & Serpell, J. A. (2006). Animal-assisted interventions in mental Health: Definitions and theoretical foundations. I A.H. Fine (Red.) *Handbook on animal-assisted therapy: theoretical foundations and guidelines for practice* (ss. 23). (2., [updat.] ed.) San Diego, Calif.: Academic Press.

Larsson, M. & Rundgren, Å. (2010). *Geriatriska sjukdomar*. (3., [uppdaterade och utök.] uppl.) Lund: Studentlitteratur.

*Le Roux, M. C. & Kemp, R. (2009). Effect of a companion dog on depression and anxiety levels of elderly residents in a long-term care facility. *Psychogeriatrics*, 9(1), 23-26.

Lust, E., Ryan-Haddad, A., Coover, K. & Snell, J. (2007). Measuring Clinical Outcomes of Animal-Assisted Therapy: Impact on Resident Medication Usage. *American Society of Consultant Pharmacists*, 22(7), 580-585.

*Lutwack-Bloom, P., Wijewickrama, R. & Smith, B. (2005). Effects of Pets versus People Visits with Nursing Home Residents. *Journal of Gerontological Social Work*, 44(3), 137-159.

*Martindale, B. P. (2008). Effect of animal-assisted therapy on engagement of rural nursing home residents. *American Journal of Recreation Therapy*, 7(4), 45-53.

Maslow, A. H. (1954). *Motivation and personality*. New York: Harper & Row.

*Moretti, F., De Ronchi, D., Bernabei, V., Marchetti, L., Ferrari, B., Forlani, C., et al. (2011). Pet therapy in elderly patients with mental illness. *Psychogeriatrics*, 11(2), 125-129.

Næss, S. (1979). *Livskvalitet: om å ha det godt i byen og på landet*. Oslo: Institutt for anvendt sosialvitenskapelig forskning.

Nationalencyklopedin. (2011). *Sällskapsdjur*. Hämtat 16 september, 2011, från Nationalencyklopedin: <http://www.ne.se/kort/sällskapsdjur>

Norling, I. (2002). *Djur i vården: om hur sällskapsdjur kan påverka äldres hälsa och livskvalitet, egenvård och oberoende, avlasta och förbättra vård och omsorg, sänka vårdkostnader och förbättra vårdpersonalens arbetsmiljö*. Göteborg: Sektionen för vårdforskning, Sahlgrenska universitetssjukhuset.

*Phelps, K. A., Miltenberger, R. G., Jens, T. & Wadeson, H. (2008). An investigation of the effects of dog visits on depression, mood, and social interaction in elderly individuals living in a nursing home. *Behavioral Interventions*, 23(3), 181-200.

Polit, D. F. & Beck, C. T. (2008). *Nursing research: generating and assessing evidence for nursing practice*. (8. ed.) Philadelphia: Wolters Kluwer Health/Lippincott Williams & Wilkins.

Raina, P., Walter-Toews, D., Bonnett, B., Woodward, C. & Abernathy, T. (1999). Influence of companion animals on the physical and psychological health of older people: an analysis of a one-year longitudinal study. *American Geriatric Society*, 47(3), 323-329.

*Richeson, N. E. (2003). Effects of animal-assisted therapy on agitated behaviors and social interactions of older adults with dementia. *American Journal of Alzheimer's Disease and Other Dementias*, 18(6), 353-358.

*Richeson, N. E. & McCullough, W. T. (2003). A Therapeutic Recreation Intervention Using Animal-Assisted Therapy: Effects on the Subjective Well-Being of Older Adults. *Annual in Therapeutic Recreation*, 12, 1-6.

Slettebø, Å. (2008). Safe, but lonely: Living in a nursing home. *Vård i norden*, 28, 22-25.

Strang, P. (2007). Hundens effekt på hälsan- vad säger forskningen?. I B. Beck-Friis, P. Strang, & A. Beck-Friis (Red.), *Hundens betydelse i vården: erfarenheter och praktiska råd* (ss. 85-86). (1. uppl.) Stockholm: Gothia.

Stryhn, H. (2007). *Etik och omvårdnad*. Lund: Studentlitteratur.

Uvnäs Moberg, K. (2000). *Lugn och beröring: oxytocinets läkande verkan i kroppen*. Stockholm: Natur och kultur i samarbete med Axelsons gymnastiska institut.

Waiblinger, S. (2009). Human-Animal Relations. I P. Jensen (Red.), *The ethology of domestic animals: an introductory text* (ss. 102-107). (2. ed.) Wallingford: CABI.

World Health Organization (1997). *WHOQOL - Measuring Quality of Life*. Geneva: Division of mental health and prevention of substance abuse World Health Organization. Hämtad 3 januari 2012 från WHO: http://www.who.int/mental_health/media/68.pdf

Östlundh, L. (2006). Informationsökning. I F. Friberg (Red.), *Dags för uppsats: vägledning för litteraturbaserade examensarbeten* (ss. 48-68). Lund: Studentlitteratur.

Bilaga 2

Sökschema för datorbaserad litteratursökning

Datum	Databas	Sökord och boolesk operator (and, or, not)	Begränsningar	Typ av sökning (tex. fritext, abstract, nyckelord, MESH-term)	Antal träffar	Motiv till exklusion av artiklar	Utvalda artiklar
15/11	PubMed	Human-pet bonding OR bonding, human-pet (MESH term) OR bonding, human-pet AND nursing homes (MESH term) OR nursing homes	10 år, English	Fritext, MESH termer	16	Svarar inte till syftet, litteraturstudier, inte vetenskaplig studie	<p>Animal-assisted activity: experiences of institutionalized Japanese older adults.</p> <p>A Dog and a "Happy Person" Visit Nursing Home Residents</p> <p>Pet therapy and institutionalized elderly: a study on 144 cognitively unimpaired subjects</p>
15/11	Cinahl	Nursing home* AND animal assisted therapy	Peer reviewed, 2002-, 65+	Ab	4	Svarar inte till syftet	<p>A therapeutic recreation intervention using animal-assisted therapy: effects on the subjective well-being of older adults.</p> <p>Effects of animal-assisted therapy on agitated behaviours and social interactions</p>

							of older adults with dementia. Effect of animal-assisted therapy on engagement of rural nursing home residents.
15/11	Cinahl	Long term care AND facilities AND animal assisted therapy	Peer reviewed, 2002	Ab	3	Svarar inte till syftet	Animal-assisted therapy and loneliness in nursing homes: use of robotic versus living dogs.
30/11	PsycINFO	Pet AND long-term care AND resident	Peer reviewed, English	Ab	11	Svarar inte till syftet, för gamla artiklar	Pet therapy in elderly patients with mental illness Effects of Pets versus People Visits with Nursing Home Residents. The effects of animal-assisted therapy on loneliness in an elderly population in long-term care facilities. The Eden Alternative: Findings after 1 year of implementation.

Bilaga 2

Mall för granskning av vetenskapliga artiklar Röda Korsets Högskola CF, ÅK November, 2005

Mall för granskning av vetenskapliga artiklar

Detta är ett hjälpmedel för att bedöma vetenskapliga artiklars kvalitet och användbarhet för Dina studiesyften. Besvara inte kriterierna med endast Ja eller Nej. Motivera alltid Din bedömning. Alla frågor är inte relevanta för alla artiklar.

Börja med slutet! 1. Konklusion och/eller diskussion. (eng. Conclusion/discussion)	Egna anteckningar
Försök att inledningsvis skapa Dig en uppfattning om forskarens konklusioner och/eller diskussion. Det ger dig en utgångspunkt i den fortsatta läsningen. Det är viktigt att veta vad presentationen av artikeln ska leda till för att kunna bedöma relevansen i vad som representerar underlaget för forskarens argumentation. a) Vilka resultat dominerar diskussionen och/eller konklusionen? b) Formulera Din uppfattning om konklusionen/diskussionen. Det kommer att vara en värdefull utgångspunkt i Din vidare läsning.	
2. Syfte (eng. Purpose, Aim)	
a) Vad är syftet med studien/undersökningen? b) Finns det några specifika frågeställningar formulerade? c) Verkar det rimligt i förhållande till Din egen utgångspunkt?	
3. Bakgrund (eng. Introduction, Background, Literature review, Conceptual framework)	
a) Refererar författaren till tidigare forskning? Om ja, vilken? b) Presenteras en teori som utgör ramen för studien? Om ja, vilken/vilka? c) Finns viktiga termer och/eller begrepp definierade? Om ja, vilken/vilka? d) Förtydligas eller förklaras det i bakgrunden varför denna studie är nödvändig? Om ja, med vilka argument? e) Beskriver forskaren sin egen förståelse eller sitt eget synsätt (viktigt i studier med kvalitativa data). Om ja, hur? f) Verkar bakgrunden rimlig i förhållande till Din egen utgångspunkt och författarens syfte?	
4. Metod (eng. Method: Study setting, Sample, Participants, Procedure, Intervention)	

- a) Vilken typ av studie utfördes (ex. experiment. hermeneutisk textanalys)?
- b) I vilken miljö genomfördes studien ex. sjukhus, skola, laboratorium)?
- c) Urval (vem, vilka, vad undersöktes)? Beskrivs ev. försökspersoner, var de unika på något sätt eller "normaltyper".
- d) Hur gick man tillväga för att välja deltagare/försökspersoner (ex. slumpmässigt urval, konsekutivt, strategiskt urval)?
- e) Hur många deltagare/försökspersoner ingick i studien?
- f) Erhölls godkännande från etisk kommitté? Beskrivs det hur försökspersonernas identitet skyddades och frivillighet garanterades?
- g) Hur gick datainsamlingen till (ex. mätningar, enkäter, intervjuer, observationer)?
- h) Verkar metoden för datainsamlingen och ev. val av försökspersoner rimliga och relevanta i förhållande till Din egen utgångspunkt och forskarens syfte?
- i) På vilket sätt analyserades materialet (statistiska metoder, begreppsanalys. viss tolkningsmetod etc)?
- j) Användes beskrivande statistik (tabeller, figurer, stapeldiagram etc) och/eller statistiska analyser? Om ja, vilka?
- k) Vid statistisk analys, vilka variabler undersöktes?
- l) Beskrivs hur validitet och reliabilitet (kvantitativa analyser), trovärdighet och överförbarhet (kvalitativa analyser) säkerställdes?
- m) Tycker Du att metodavsnittet ger en tydlig beskrivning av tillvägagångssättet? Skulle det vara möjligt att göra om (replikera) studien genom att följa metodbeskrivningen?
- n) Verkar metoden som helhet rimlig i förhållande till Din egen utgångspunkt och forskarens syfte? Finns det svagheter av betydelse för just Dina syften?

5. Resultat (eng. Results, Findings)

- a) Beskriv resultaten av undersökningen.
- b) Om statistiska analyser använts identifiera de resultat som är statistiskt signifikanta och ange signifikansnivån.
- c) Vid tolkande analyser, ange teman och/eller kategorier. Verkar resultaten logiska, tillförlitliga och trovärdiga?

6. Diskussion och/eller konklusion (eng. Discussion, Conclusion, Implications for further research)

Läs nu diskussion och konklusion igen.

- a) Vilka slutsatser drar forskaren?
- b) Vilka begränsningar diskuterar forskaren?
- c) Räkna upp förslag på fortsatt forskning, forskarens och/eller egna.
- d) Verkar detta rimligt i förhållande till Din egen utgångspunkt och forskarens syfte?

7. Innebörden av studien för den praktiska vården (eng. Clinical implications, Implications for practice)

- a) Vilka resultat kan ha betydelse för den praktiska vården enligt forskaren?
- b) Anser Du att resultaten är lämpliga att omsätta i praktiskt vårdarbete? Om ja, i vilken miljö?
- c) Hur skulle användandet av dessa resultat förändra arbetet på Din avdelning? Beskriv utifrån tidsaspekter, arbetsbelastning, ekonomi, juridiska och etiska aspekter, kvaliteten för vem/vilka grupper.

8. Sammanfattande helhetsbedömning

- a) Syftet: varför har undersökningen gjorts?
- b) Genomförandet: på vilket sätt har undersökningen gjorts?
- c) Kvaliteten: hur bra anser du att undersökningen är?
- d) Relevans: är denna studien relevant för dina patienter?

Bilaga 3

Artikelöversikt

Författare År Land	Titel	Syfte	Metod	Deltagare (bortfall)	Resultat	Kvalitet Typ
Banks, M.R. & Banks, W.A. 2002 USA	The Effects of Animal-Assisted Therapy on Loneliness in an Elderly Population in Long-Term Care Facilities	Att se om AAT kunde påverka ensamheten på äldreboenden.	Kvantitativ, enkäter	45 varav 9 män och 36 kvinnor	Visade på att AAT en gång i veckan minskar ensamhet betydelsefullt.	Hög
Banks, M.R., Willoughby, L.M. & Banks, W.A. 2008 USA	Animal-Assisted Therapy and Loneliness in Nursing Homes: Use of Robotic versus Living Dogs	Att se om ett robotdjur kunde minska ensamheten jämfört med ett riktigt djur.	Kvantitativ, enkäter	38 personer framgick inte hur många som var män eller kvinnor	Ingen större skillnad mellan ett riktigt djur och robotdjur. Båda minskade ensamhet hos patienter på vårdboende.	Hög
Coleman, M.T., Looney, S., O'Brien, J., Ziegler, C., Pastorino, C.A. & Turner, C. 2002	The Eden Alternative: Findings After 1 Year of implementation	Att utforska effekten av att ha djur, plantor och barn på ett vårdhem.	Kvantitativ, mätningar	174 varav 24 män och 150 kvinnor	Ingen signifikant skillnad på funktion och kognition efter försöken.	Hög

USA						
Columbo G., Buono M.D., Smania K., Raviola R. & De Leo D. 2006 Italien	Pet therapy and institutionalized elderly: A study on 144 cognitively unimpaired subjects	Att uppskatta om djurterapi hade någon positiv effekt på psykopatologisk status samt upplevelsen av livskvalitet hos kognitivt friska äldre på boende.	Kvantitativ, mätningar	144 varav 47 män och 97 kvinnor	Äldres livskvalitet ökade hos de äldre som fick ta hand om en kanariefågel.	Hög
(1)Edwards, N. & Beck, A.B. 2002 USA	Animal-Assisted Therapy and Nutrition in Alzheimer's Disease	Att observera om nutritionsintag samt vikt påverkades genom att använda ett akvarium hos äldre med Alzheimers.	Kvantitativ, deskriptiv studie, observationer, mätningar	62 varav 24 män och 38 kvinnor	Gruppen som hade ett akvarium i matsalen ökade matintaget och ökade mer i vikt än kontrollgruppen.	Hög
(1)Falk, H. & Wijk, H. 2008 Sverige	Natural activity: an explorative study of the interplay between cage-birds and older people in a Swedish hospital setting	Att beskriva interaktionen mellan burfåglar och äldre personer.	Kvantitativ, observationer	35 varav 14 män och 21 kvinnor	AAT hade en positiv effekt på socialt beteende och mental förmåga.	Hög

Kaiser, L., Spence, L.J., McGavin, L. Struble, L. & Keilman, L. 2002 USA	A Dog and a "Happy Person" Visit Nursing Home Residents	Att se hur en glad person påverkade personer på vårdhem jämfört med en hund.	Både kvantitativ och kvalitativ, observationer, intervjuer	5 varav 1 man och 4 kvinnor	Visade inga större skillnader när de äldre besöktes av en glad person eller en hund på vårdhemmet.	Medel
(1)Kawamura, N., Niiyama, M. & Niiyama, H. 2007 Japan	Long-term evaluation of animal-assisted therapy for institutionalized elderly people: a preliminary result	Att utvärdera psykiska effekter och beteendemässiga effekter av AAT.	Kvantitativ, mätningar	10 kvinnor	Förbättrad rumslig orientering, ökad emotionell stabilitet och förbättrade mentala funktioner.	Medel
Kawamura, N., Niiyama, M. & Niiyama, H. 2009 Japan	Animal-Assisted Activity Experiences of Institutionalized Japanese Older Adults	Att undersöka hur äldre på boende som fått AAA under två års tid uppfattade behandlingen samt vad den betydde för de äldre.	Kvalitativ, fenomenologisk, semi-strukturerade intervjuer	8 kvinnor	Redovisade sex teman: positiva känslor för hundarna, självförtroende, återupplevelse av egna minnen med hundar, avbrott i dagliga rutiner, interaktion med andra tack vare hundarna och kommunikation med volontärerna.	Hög
(1)Le Roux ,M.C. &	Effect of a companion dog	Att utvärdera effekten av	Kvantitativ, mätningar	16 varav 8 män och	Resultatet visade på positiva skillnader i	Hög

Kemp, R. 2009 Sydafrika	on depression and anxiety levels of elderly residents in a long-term care facility	djurterapi gentemot depression och oro.		8 kvinnor	depressionsmätningarna.	
Lutwack-Bloom P., Wijewickrama R. & Smith B. 2005 USA	Effects of Pets versus People Visits with Nursing Home Residents	Att undersöka värdet av djurterapi på vårdhem samt svara på frågan om det var djuren själva som gav effekten eller andra faktorer som hundföraren eller variationen av besöken.	Kvantitativ, blindstudie, observationer	68 varav 28 män och 40 kvinnor	Äldre som fick besök av en volontär med hund förbättrades betydligt i humöret jämfört med de som bara fick besök av en volontär. Visade ingen signifikant skillnad med avseende på depression.	Hög
Martindale, B.P. 2008 USA	Effect of animal-assisted therapy on engagement of rural nursing home residents	Observera hur effekten av AAT påverkade äldres passiva beteende.	Kvantitativ, kvasi-experiment, observationer, mätningar	20 varav 5 män och 15 kvinnor	AAT visade på minskad passivitet men även ökad tillfredsställelse för de äldre som deltog i AAT, jämfört med kontrollgruppen.	Medel
Moretti, F., De Ronchi, D., Bernabei, V., Marchetti, L., Ferrari, B.,	Pet therapy in elderly patients with mental illness	Att se vad djurterapi kunde ge för effekt på den kognitiva funktionen	Kvantitativ, mätningar	21 varav 1 man och 20 kvinnor	Förbättrat resultat på depressionsmätningen. Förbättrad självuppskattad livskvalitet.	Medel

Forlani, C., Negretti, F., Sacchetti, C. & Atti, A.R. 2011 Italien						
(1)Phelps, K.A., Miltenberger, R.G., Jens ,T. & Wadeson, H. 2008 USA	An investigation of the effects of dog visits on Depression, mood, and social interaction in Elderly individuals living in a nursing home	Att se hur en besökande hund kunde påverka humör, depression och social interaction.	Kvantitativ, observationer, enkäter	5 varav 2 män och 3 kvinnor	Resultatet visade på ingen större skillnad före och efter hundbesöket. Dock uppskattades besöket av de boende.	Medel
Richeson, N.E. 2003 USA	Effects of animal- assisted therapy on agitated behaviors and social interactions of older adults with dementia	Att se om ett AAT-program kunde minska agiterat beteende samt ge ökad social interaktion hos patienter med demens.	Kvantitativ, kvasiexperiment, observationer	15 varav 1 man och 14 kvinnor	Visade på en minskning av agiterat beteende och ökad social interaktion.	Medel
Richeson, N.E. & McCullough, W.T. 2003 USA	A Therapeutic Recreation Intervention Using Animal- Assisted Therapy:	Att se AAT:s effekt på äldres subjektiva känsla av att må bra.	Kvantitativ, observationer, mätningar	37 varav 8 män och 29 kvinnor	Fler positiva känslor för AAT gruppen än kontrollgruppen, ingen skillnad på negativa känslor mellan	Medel

	Effects on the Subjective Well-Being of Older Adults				grupperna. Ökad tillfredsställelse med AAT.	
--	--	--	--	--	---	--

(1) Manuella sökningar